

Недеља имунизације у Европском региону СЗО

„ Вакцине штите “

24-30.4. 2017. године

Недеља имунизације је годишњи догађај чији је општи циљ повећање обухвата имунизацијом јачањем уверења о потреби заштите сваког детета/особе од болести које се могу спречити вакцинацијом, са посебним акцентом на децу из тешко доступних вулнерабилних и маргинализованих група, који је иницирала СЗО у октобру 2005. године, а у чије обележавање се укључила Србија од почетка.

Обележавање ове дванаесте недеље по реду у Европском региону, обележава се истовремено у свим регионима СЗО.

Недеља имунизације у Европском региону је иницијатива која је координирана од стране Регионалне канцеларије СЗО за Европу у сарадњи са земљама чланицама и партнерима у циљу повећања обухвата и изградњи позитивних ставова у вези неопходности имунизације. **Имунизација је резултат колективне одговорности. Учините све да Ви и чланови Ваше породице будете правовремено и потпуно вакцинисани.**

Имунизација је једна од најуспешнијих јавно здравствених иницијатива. Имунизацијом се превенирају болести, компликације и смртни исходи од вакцинама превентабилних болести укључујући рак грлића материце, дифтерију, хепатитис Б, морбиле, заушке, велики кашаљ, запаљење плућа, дечију парализу, проливе изазване ротавирусом, рубелу и тетанус.

Сваке године се региструје 2-3 милиона смртних исхода од дифтерије, тетануса, великог кашља и малих богиња код невакцинисаних лица, а највише код деце млађе од 5 година. Процењује се да сваке године остане невакцинисано 18,7 милиона деце у свету, основним вакцинама према проширеном програму имунизације.

Имунизација је допринела искорењивању великих богиња и доприноси искорењивању дечије парализе. Захваљујући имунизацији, глобално је искорењен полио тип 2 вируса.

У 2017. години навршава се 19 година од последњег регистрованог аутохтоног случаја дечије парализе изазваног дивљим полиовирусом у Европском региону СЗО (Турска 1998.). Све земље региона стекле су статус земаља без полиомијелитиса у јуну 2002. године.

Данас се полиомијелитис ендемски одржава само у три земље у свету (Пакистан, Авганистан и Нигерија) и у њима су пријављени сви случајеви у односу на 125 земаља 1988. године, када је започет процес искорењивања ове болести.

Захваљујући глобалним напорима и стратегијама у процесу искорењивања дечије парализе, процењује се да је сваке године у последњих 10 година спречено регистровање по 200.000 нових случајева болести у свету. Процењује се да је око 1,5 милиона смртних исхода деце узраста до 5 година живота спречено захваљујући примени вакцине и витамина А, где је било потребно.

Пре увођења вакцине против малих богиња, која је у примени скоро 50 година, процењује се да је годишње умирало око 2,6 милиона особа сваке године.

У 2015. години, 85% деце у свету је примило једну дозу вакцине против малих богиња до свог другог рођендана, у односу на 73% 2000. године. У истом периоду је регистрована и редукација смртних исхода за 79%, а процењује се да је и спречено 20,3 милиона смртних исхода применом вакцине као најисплативије јавно здравствене мере. У 2015. години је регистровано 134.200 смртних исхода морбила, око 367 сваког дана, односно 15 сваког сата. Код једног детета од двадесет оболелих мале богиње изазивају запаљење плућа, а од сваких хиљаду деце која добију мале богиње, једно или двоје ће умрети.

У претходној години пријављено је 4484 случаја морбила у земљама ЕУ. У 2016. години регистроване су епидемије у Француској, Ирској, Енглеској и Велсу, као и Италији, а епидемије су у току у Аустрији, Немачкој, Италији и Румунији. У односу на импорциони статус у 8 земаља ЕУ случајеви морбила су „инфицирани“ у Румунији (34), док су у 63 случаја импортовани из других земаља ЕУ, а у 169 случајева из земаља који нису у ЕУ, током претходних 12 месеци.

Од почетка епидемије морбила у Румунији почетком 2016. године пријављено је 4205 случајева са 18 смртних исхода (особе које су биле имунокомпромитоване или са неким коморбидитетом). Међу генотиповима вируса су идентификована три, која нису пре избијања епидемије била верификована на простору Румуније. Бебе испод годину дана и мала деца (1-4) су највише заступљени узраст у оболевању (2/3 свих случајева), а 98% случајева је невакцинисано.

У 1997. години регистрована је последња већа епидемија морбила у Р. Србији, на територији Косова и Метохије са 3948 оболелих (стопа инциденције 42,9/100.000) и 7 смртних исхода (последњи регистровани смртни исходи од морбила у Републици Србији). Стопа инциденције након 1998. године континуирано бележи тренд опадања са 7,21 до најниже регистроване вредности од 0,03/100 000 у 2005. и 2006. години, да би дошло до пораста у 2007. години због епидемије морбила у Војводини (2,68/100.000). Након ове епидемије, због пада обухвата и нагомилавања осетљиве популације, региструјемо нове

епидемије 2010/2011 (стопа инциденције 4,93/100.000), као и 2014/2015 године (стопа инциденције 5,35/100.000). У току је епидемија морбила у граду Крушевцу.

И даље је неопходно радити на основним стратегијама према плану активности елиминације морбила: достизању и одржавању обухвата преко 95% у свим административним јединицама, достизању и одржавању индикатора квалитета у активном надзору и спровођењу допунске имунизације невакцинисаних и непотпуно вакцинисаних лица, како би се достигао циљ елиминације морбила у најмање 5 региона СЗО до краја 2020. године.

Драматичан пад оболевања од вакцина превентабилних болести доведи у позицију неке заразне болести да се оне сматрају делом прошлости у Европи. Насупрот томе, близу милион особа у Европском региону СЗО није вакцинисано основим вакцинама и болести које се могу превенирати вакцинацијом континуирано изазивају оболевање, компликације/секвеле и чак смртне исходе.

У претходним годинама, земље Европског региона су суочене са епидемијама малих богиња, рубеле, заушача које се јављају код осетљиве популације која није вакцинисана или није вакцинисана на време. Како заразне болести не познају границе епидемије се шире из земље у земљу.

Имунизација мора бити приоритет због 7 кључних разлога:

- 1. Имунизација спасава животе**
- 2. Имунизација је основно право, али није доступно свима**
- 3. Епидемије представљају озбиљне претње**
- 4. Заразне болести могу да изазову смртни исход**
- 5. Заразне болести се могу контролисати и одстранити**
- 6. Имунизација је исплатива јавно здравствена мера**
- 7. Дечи у здравственим системима треба обезбедити безбедну, ефективну, доступну и ефикасну вакцину**

Добро функционисање имунизационог система је један од кључних елемената за снажан здравствени систем и припрема земље за будуће јавно здравствене изазове. Обухват имунизацијом је један од индикатора доступности примарне здравствене заштите и процене капацитета здравственог система.

Пошто епидемије малих богиња и импортовање дивљег вируса дечије парализе представљају и даље заједничке претње у области заразних болести које се могу спречити

имунизацијом за земље Европског региона СЗО, неопходно је интензивирати све активности предвиђене плановима активности на одржавању статуса одржавања земље без дечије парализе и елиминације малих богиња у Републици Србији.

Захваљући традиционално високим обухватима систематском имунизацијом у АП Војводини, последњи случајеви дечије парализе су регистровани само две године (1963. године) након увођења полио вакцине у календар имунизације, док су последњи случајеви дифтерије на територији Покрајине регистровани 1977. године. Тетанус у Покрајини је обољење практично искорењено код новорођенчади, а данас се, због временски ограниченог трајања поствакциналног имунитета, региструје само код особа старијег животног доба.

Упркос огромним резултатима постигнутим имунизацијом, а у одсуству већих епидемија заразних болести предупредивих вакцинацијом и евидентирањем само нежељених реакција након имунизације, вакцинација је данас постала жртвом сопственог успеха. Додатно, проблем продубљују све чешће и све обимније антивакциналне поруке које имају за циљ да придобију све већи број родитеља, који последично доносе одлуку да одложе или одбију вакцинацију своје деце.

Достизање и одржавање колективног имунитета популације против заразних болести вакцинацијом је суштина заједничких напора у свим земљама света.
